

VU Research Portal

De AFM en de interpretatie van IFRS

Camfferman, C.

published in

Onderneming en financiering
2008

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Camfferman, C. (2008). De AFM en de interpretatie van IFRS. *Onderneming en financiering*, 20, 53-63.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

De AFM en de interpretatie van IFRS

K. Camfferman*

1 Inleiding

De Wet toezicht financiële verslaggeving (Wtfov), in werking getreden met ingang van 31 december 2006, belast de Autoriteit Financiële Markten (AFM) met het toezicht op de naleving van verslaggevingsvoorschriften door effectenuitgevende instellingen.¹ Dit is voor Nederland een wezenlijke verandering. In sommige landen bestaat al een lange traditie van overheidstoezicht op financiële verslaggeving van beursgenoteerde ondernemingen. De Amerikaanse Securities and Exchange Commission (SEC, 1934) is hiervan het archetype. In Nederland is het idee om een dergelijk toezicht in te voeren in elk geval sinds de jaren vijftig met enige regelmaat geuit.² Bij de Wet op de Jaarrekening van Ondernemingen van 1970 is echter bewust besloten die route niet te kiezen. Het toezicht op de naleving van verslaggevingsvoorschriften werd opgedragen aan de controlerende accountant en aan de belanghebbenden bij de verslaggeving zelf, waarbij voor de laatsten een procedure bij de Ondernemingskamer werd gecreëerd. Met de Wtfov is nu dus uiteindelijk een vorm van overheidstoezicht ingevoerd. Toch kan niet geconcludeerd worden dat we nu, wat betreft verslaggeving, een 'Nederlandse SEC' gekregen hebben. Het wezenlijke verschil tussen de SEC en de AFM is immers dat de SEC in laatste instantie bevoegd is om normen voor de verslaggeving vast te stellen. De AFM is dat niet, en is slechts geroepen om te beoordelen of de verslaggeving voldoet aan van buiten gegeven normen. In tegenstelling tot de SEC is het voor de AFM een wezenlijke vraag in hoeverre zij aan de voorschriften een eigen interpretatie kan geven. Die vraag is belangrijk, omdat de invoering van toezicht door de AFM samenvalt met een andere fundamentele wijziging, te weten de overgang naar International Financial Reporting Standards (IFRS) als het normenkader voor de geconsolideerde jaarrekening van beursgenoteerde ondernemingen in de Europese Unie (EU) met ingang van het verslagjaar 2005. Beide ontwikkelingen doen zich voor in het bredere kader van het Financial Services Action Plan van de EU. We hebben dus te maken met een toezichthouder met relatief beperkte

* Prof. dr. K. Camfferman is hoogleraar Financial accounting bij de afdeling Accounting van de Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde van de VU.

1 Wet van 28 september 2006, Stb. 569. Zie ook Besluiten van 31 oktober 2006 Besluit toezicht financiële verslaggeving en Besluit vaststelling inwerkingtreding, Stb. 570 en 571.

2 Zie S.A. Zeff, F. van der Wel & K. Camfferman, 'Company Financial Reporting: A Historical and Comparative Study of the Dutch Regulatory Process', Amsterdam: Noord-Holland, 1992, p. 121-122.

bevoegdheden die een niet eerder bestaande rol moet vervullen, op basis van een complex en ‘allochtoon’ normenkader. In dit artikel wordt besproken welke rol aan de AFM is toebedacht met betrekking tot de interpretatie van IFRS, en wat de eerste ervaringen met het toezicht op dit punt zijn.

2 De taak van de AFM met betrekking tot financiële verslaggeving

De rol van de AFM met betrekking tot financiële verslaggeving is al meer dan eens in de literatuur besproken, vooral door medewerkers van de AFM zelf.³ Kort gezegd, geeft de Wtftv de AFM twee taken op het gebied van de financiële verslaggeving. In de eerste plaats dient de AFM zorg te dragen voor de openbaarheid van de verslaggeving door het bijhouden van een openbaar register (art. 5 Wtftv, toegankelijk via de website van de AFM). De andere taak van de AFM, waar het in dit artikel om gaat, betreft het toezicht op de inhoud van de verslaggeving. Deze taak is in essentie omschreven in artikel 2 lid 1 Wtftv:

‘Indien de Autoriteit Financiële Markten op grond van openbare feiten of omstandigheden redenen heeft voor twijfel of de financiële verslaggeving, of een onderdeel daarvan, van een effectenuitgevende instelling voldoet aan de daaraan ingevolge artikel 3 van de IAS-verordening of Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek gestelde voorschriften, kan zij van deze instelling ter aanvulling van de financiële verslaggeving om een nadere toelichting omtrent de toepassing van die voorschriften verzoeken.’

In de overige bepalingen van de Wtftv worden vooral de procedures besproken die na een ‘verzoek om nadere toelichting’ gevolgd kunnen worden. Wanneer de onderneming in onvoldoende mate gevolg geeft aan dit verzoek, kan de AFM de Ondernemingskamer verzoeken om de onderneming te bevelen de benodigde inlichtingen te verstrekken (art. 4 lid 1 Wtftv en art. 452 Boek 2 BW). De AFM kan ook de Ondernemingskamer verzoeken om te bevelen dat de onderneming de verslaggeving volgens door de Ondernemingskamer te geven aanwijzingen inricht (art. 4 leden 2 en 3 Wtftv en art. 447 Boek 2 BW).

3 S.J. Maijor & E.A. Marseille, ‘Toezicht op financiële verslaggeving’, Handboek Accountancy, suppl. 11, september 2006, p. D 3030–1-24; J. Dinant, ‘Toezicht op de financiële verslaggeving van beursgenoteerde ondernemingen: Enkele operationele toezichtsaspecten nader belicht’, Tijdschrift voor Jaarrekeningenrecht, nr. 1/2, maart 2007, p. 4-9; A.J. Delger, ‘De internationale context van het toezicht op de financiële verslaggeving’, Tijdschrift voor Jaarrekeningenrecht, nr. 3, mei 2007, p. 49-52.

3 Het normenkader

Op grond van de Europese IFRS-verordening uit 2002⁴ dienen beursgenoteerde ondernemingen in de EU hun geconsolideerde jaarrekening op te stellen volgens IFRS, voor zover goedgekeurd door de EU.⁵ IFRS wordt uitgegeven door de International Accounting Standards Board (IASB), die de standaarden uiteraard zonder referentie aan een bepaalde context moet opstellen. Daarom moeten de standaarden in principe een gesloten stelsel van normen bevatten, compleet met eigen interpretatieregels. Naast standaarden over specifieke onderwerpen zijn er dan ook algemene bepalingen die nader definiëren wat 'voldoen aan IFRS' inhoudt. Deze bepalingen zijn vooral te vinden in IAS 1 'Presentatie van de Jaarrekening'. IAS 1 introduceert onder andere het algemene criterium van 'getrouw beeld' ('fair presentation', IAS 1.15),⁶ en legt uit dat in de regel het voldoen aan alle individuele voorschriften een 'getrouw beeld' oplevert. Alleen in het uitzonderlijke geval dat het volgen van IFRS in ernstige mate misleidend is, wordt toegestaan van de regels af te wijken, maar wel onder de voorwaarde van uitgebreide aanvullende informatie (IAS 1.19-24). Hoewel dit op het eerste gezicht een wat mechanische kijk op het begrip 'getrouw beeld' lijkt te zijn, laat IAS 1 ook merken dat het toepassen van IFRS geen eenduidige zaak is. IAS 1.125 vraagt om toelichting op de 'oordelen die het management zich heeft gevormd' bij het toepassen van IFRS, waarbij wordt opgemerkt dat deze oordelen 'de meest verstrekkende gevolgen kunnen hebben voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen' (IAS 1.123). Te denken valt, bijvoorbeeld, aan de vraag of bij afnemers of werknemers gewekte verwachtingen een 'feitelijke verplichting' vormen waarvoor een voorziening gevormd dient te worden (IAS 37.14(a)). Verder kent IFRS weliswaar uitgebreide lijsten met voorgeschreven disclosures, maar deze worden geclausuleerd door een algemeen geformuleerde materialiteitsnorm (IAS 1.31 en IAS 1.7). Voor situaties die niet door de standaarden gedekt worden, kunnen aanvullende interpretaties worden uitgegeven door de aan de IASB verbonden International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC), maar IFRIC gaat selectief te werk en fungeert zeker niet als helpdesk voor toepassing van IFRS. Daarom is het

4 Verordening EG nr. 1606/2002 van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 19 juli 2002 betreffende de toepassing van internationale standaarden voor de jaarrekening (PbEG L.243).

5 In het vervolg zal kortheidshalve gesproken worden over 'IFRS', omdat de verschillen tussen de volledige versie van IFRS en de door de EU goedgekeurde versie voor dit artikel niet van belang zijn.

6 Tenzij anders aangegeven, is bij paragraafverwijzingen naar IFRS de indeling gevolgd volgens 'International Financial Reporting Standards (IFRS) including International Accounting Standards (IASs) and Interpretations as approved at 1 January 2008, London: International Accounting Standards Committee Foundation, 2008.

niet overbodig dat IAS 8 'Grondslagen voor financiële verslaggeving, schattingswijzigingen en fouten' algemene aanwijzingen bevat over de keuze van grondslagen in situaties waarvoor IFRS geen richtlijnen bevatten. Al met al laat IFRS, ondanks de op het eerste gezicht massieve indruk van zo'n 2700 pagina's voorschriften, veel ruimte voor interpretatie, in de zin van een eigen oordeel van de ondernemingsleiding over wat toepassing van de standaarden in de concrete omstandigheden van de onderneming nu precies betekent. Dit is deels onvermijdelijk, omdat geen enkel stelsel van verslaggevingsregels de verscheidenheid en dynamiek van het bedrijfsleven ook maar bij benadering kan omvatten, en deels het gevolg van bewuste keuzes door de IASB om de standaarden in termen van vrij algemeen geformuleerde regels op te stellen. Met deze 'principles-based' benadering heeft men zich willen onderscheiden van de vaak als 'rules-based' gekenmerkte benadering van de Amerikaanse Generally Accepted Accounting Principles (US GAAP).

De vraag kan opkomen of dit betekent dat de normen voor de geconsolideerde jaarrekening uitsluitend bestaan uit IFRS. Artikel 362 lid 8 Boek 2 BW regelt de mogelijkheid om IFRS in zowel de geconsolideerde als de enkelvoudige jaarrekening toe te passen. Wanneer van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt, wordt verder slechts een beperkt deel van titel 9 toegepast, te weten de voorschriften betreffende het jaarverslag, de overige gegevens, de accountantscontrole en de publicatie (afdeling 7 tot en met 10). Dit zijn zaken waar IFRS geen bepalingen over bevat. Verder zijn nog enkele specifieke disclosure-voorschriften uit titel 9 van toepassing. De wettekst suggereert dus dat, wat betreft de inhoud van de jaarrekening, IFRS is ingebed in de Nederlandse wetgeving. In een eerdere fase van de wetsgeschiedenis was dit nog wel het geval, en werd voorgesteld dat de algemene bepalingen van afdeling 1 en 2 van titel 9 van toepassing zouden blijven.⁷ Deze afdelingen bevatten de kernbepaling van artikel 362 lid 1:

'De jaarrekening geeft volgens normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd omtrent het vermogen en het resultaat, alsmede voor zover de aard van een jaarrekening dat toelaat, omtrent de solvabiliteit en de liquiditeit van de rechtspersoon.'

7 Dit betrof het wetsvoorstel 'Wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het gebruik van internationale jaarrekeningstandaarden', Kamerstukken II 2001/02, 28 220, nr. 2. Dit wetsvoorstel had slechts betrekking op vrijwillige toepassing van IAS (IFRS), en was nog niet gericht op de komende Europese IFRS-verordening.

Aanvankelijk werd gesuggereerd dat deze bepaling, zij het in zeldzame uitzonderingsgevallen, een rol zou kunnen spelen bij de uitleg en toepassing van IFRS.⁸ In de toelichting op het voorstel om bij toepassing van IFRS ook afdeling 1 en 2 buiten werking te stellen, werd echter gezegd: 'De afdelingen 1 en 2 zijn dermate algemeen dat zij niets toevoegen voor IAS/IFRS toepassende ondernemingen'.⁹ Het lijkt dus zo te zijn dat de wetgever bedoeld heeft dat IFRS alleen in eigen termen dient te worden uitgelegd.

4 De positie van de AFM

Nu duidelijk is dat toepassing van IFRS in belangrijke mate afhangt van de interpretatie van deze voorschriften door ondernemingen en hun accountants, is vervolgens de vraag aan de orde wat dit betekent voor het door de AFM uit te oefenen toezicht. Dit is uiteraard een vraag die niet alleen in Nederland moet worden beantwoord, maar in alle landen waarin IFRS wordt voorgeschreven of toegestaan. Het fundamentele probleem hierbij is dat het doel van internationale verslaggevingsstandaarden, namelijk internationale vergelijkbaarheid van jaarrekeningen, alleen bereikt kan worden als de standaarden overal zorgvuldig en correct worden toegepast. Dit vereist een voldoende stringent toezicht op naleving, maar omdat dit toezicht per jurisdictie wordt geregeld, brengt intensief toezicht als vanzelf het risico met zich mee van het ontstaan van nationale of regionale interpretaties en varianten van IFRS. In de Europese IFRS-verordening is weliswaar het belang van 'a proper and rigorous enforcement regime' benadrukt (considerans, paragraaf 16), maar het werd verder aan de lidstaten overgelaten om de opzet van het toezicht te bepalen. Het Comité of European Securities Regulators (CESR), waarbij ook de AFM is aangesloten, heeft de taak gekregen om de toezichtsinspanningen in de verschillende lidstaten te harmoniseren.

Vanuit deze achtergrond bezien is het begrijpelijk dat de memorie van toelichting op de ontwerp-Wtftv de nadruk legt op de beperkingen die aan de AFM worden opgelegd bij het interpreteren van IFRS. De MvT karakteriseert IFRS (en titel 9) nadrukkelijk als 'principles-based', en verbindt daaraan de conclusie: 'De AFM dient haar taak uit te oefenen met inachtneming van de beoordelingsruimte die de [IFRS] of de voorschriften uit Boek 2 van het BW de effectenuitgevende instelling bieden.'¹⁰ De MvT benadrukt dat, als het gaat om de interpretatie van IFRS, de AFM geen gelijkwaardige gesprekspartner is van de door de accountant gesteunde ondernemingsleiding, omdat bij de

⁸ Kamerstukken II 2001/02, 28 220, nr. 3, p. 7.

⁹ Kamerstukken II 2004/05, 29737, nr. 7, p. 7-8.

¹⁰ Kamerstukken II 2005/06, 30336 nr. 3, p. 13.

AFM 'de expertise ontbreekt om alle specifieke feiten en kenmerken van alle individuele ondernemingen te kunnen beoordelen en waarderen' (p. 14). Daarnaast verklaart de MvT dat voorkomen moet worden dat een nationale interpretatie gegeven wordt aan IFRS, en dat de AFM daarom verplicht is om afstemming te zoeken met andere toezichthouders in de EU (p. 14).

Een verdere beperking van de mogelijkheden van de AFM is dat zij niet zelfstandig een eventuele interpretatie dwingend kan voorschrijven, maar deze eerst dient voor te leggen aan de Ondernemingskamer. Slechts de Ondernemingskamer kan de onderneming opleggen om de jaarrekening te wijzigen, dan wel dwingende aanwijzingen geven voor volgende jaren. Overigens heeft ook de Ondernemingskamer niet het laatste woord. Dat is voorbehouden aan het Europese Hof van Justitie, gezien het feit dat toepassing van IFRS plaatsvindt op grond van een Europese verordening.

5 Ervaringen met het toezicht

De AFM heeft in een 'activity report' gerapporteerd over het toezicht op de verslaggeving over 2006.¹¹ Het blijkt dat aan 21 ondernemingen niet-openbare mededelingen verstuurd zijn waarin twijfel werd uitgesproken over de juiste toepassing van de verslaggevingsvoorschriften. Dit betrof punten van relatief ondergeschikt belang, in de zin dat de AFM meende dat er geen publiek belang was bij openbaarmaking. Het activity report doet slechts in zeer algemene termen verslag van deze mededelingen, zodat hieraan nauwelijks conclusies verbonden kunnen worden met betrekking tot de interpretatie van IFRS door de AFM.

De AFM doet uitvoeriger verslag van de thematische onderzoeken die zijn uitgevoerd naar toepassing van de standaarden IAS 7 *Kasstroomoverzicht* en IAS 12 *Winstbelastingen*. Hieruit blijkt dat de AFM een aantal min of meer evidente onjuistheden heeft kunnen vaststellen (zoals het verwerken van non-cash transacties in het kasstroomoverzicht) en dat de aandacht verder vooral is uitgegaan naar de volledigheid van de vereiste informatie in de toelichting. Ook hiervoor geldt vermoedelijk dat in veel gevallen duidelijk was dat niet aan de voorschriften was voldaan, bijvoorbeeld omdat een vereiste specificatie van een in de balans of winst-en-verliesrekening opgenomen post ontbreekt. In dat opzicht verschillen de conclusies van de AFM niet wezenlijk van de conclusies die al veelvuldig zijn getrokken in de jaarlijkse onderzoeken naar de kwaliteit van de verslaggeving door het NIVRA.¹² Hierin is door de jaren heen vaak gewezen op de onvolledige naleving van

11 Autoriteit Financiële Markten, 'Toezicht op de financiële verslaggeving 2006 van beursgenoteerde ondernemingen: Activity report', 25 februari 2008.

12 In de serie 'Het Jaar Verslagen', NIVRA Geschriften no. 66-77, (Bedrijfswetenschappen/ NIVRA, Kluwer 1996-2008) met betrekking tot de verslagjaren 1995-2007.

disclosure-vereisten, zowel onder titel 9, de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving als onder IFRS. Op sommige punten gaat de AFM echter verder dan het vaststellen van objectieve onjuistheden. Opmerkelijk is dat de AFM een aantal ondernemingen heeft aangesproken over ontoereikende toelichtingen op grond van IAS 1.112(c).¹³ In deze bepaling wordt in zeer algemene termen vereist dat de toelichting aanvullende informatie geeft die niet elders in de jaarstukken is opgenomen, 'maar die wel relevant is om er een goed inzicht in te verkrijgen'. Het kan niet anders of de AFM heeft hier gehandeld vanuit een duidelijke eigen visie op het inzicht dat de jaarrekening behoort te bieden. Dat de AFM zo'n visie heeft, blijkt ook uit opmerkingen over de algemene toelichting op de post belastingen. Hierover schrijft de AFM dat deze vaak niet is toegespitst op de specifieke omstandigheden van de onderneming, en dat veelvuldig gebruik wordt gemaakt van 'boiler plate language'.¹⁴ Dit is natuurlijk een belangrijk aspect van de kwaliteit van verslaggeving, maar tegelijk een punt waarbij het niet eenvoudig is om vast te stellen of de voorschriften juist zijn toegepast of een voldoende mate van inzicht wordt gegeven. De AFM lijkt zich hiervan bewust te zijn door enigszins in het midden te laten of haar opmerkingen op dit punt gezien moeten worden als tekortkomingen dan wel als verbeterpunten.¹⁵ Dat de AFM de verslaggeving niet strikt bekijkt vanuit een formeel minimumperspectief blijkt ook uit het onderzoek naar IAS 7, waar de AFM kanttekeningen plaatst bij het gebrek aan vergelijkbaarheid als gevolg van het gebruik door ondernemingen van keuzemogelijkheden in IAS 7, en de constatering dat 'gebruikers van financiële verslaggeving voor goede en zinvolle informatie over de kasstromen voor een deel afhankelijk zijn van de wijze waarop ondernemingen verder gaan in hun toelichting op het kasstroomoverzicht dan strikt gesproken noodzakelijk is op basis van IAS 7'.¹⁶

Naar aanleiding van het toezicht op de verslaggeving 2006 heeft de AFM aan zeven ondernemingen een aanbeveling gedaan om een bericht openbaar te maken over onderdelen van de jaarrekening waar de AFM twijfel heeft over de juiste toepassing van de verslaggevingsvoorschriften. Het gaat hier dus kennelijk om zaken waar de AFM een groter gewicht aan hecht. Uit de door de ondernemingen openbaar gemaakte berichten (gepubliceerd in het register van de AFM) blijkt dat deze opmerkingen opnieuw voor een belangrijk deel betrekking hebben op ontbrekende disclosures, en op evidente omissies en onjuistheden (ontbreken van een mutatieoverzicht

13 Equivalent, ondanks aangepaste formulering, aan IAS 1.103(c) in de door de AFM gebruikte versie. AFM Activity report, p. 27.

14 AFM Activity report, p. 24.

15 AFM Activity report, p. 14. Zie het gebruik van de termen 'verbetering behoeft' en 'kan verbeterd worden'.

16 AFM Activity report, p. 22.

eigen vermogen, onjuiste omrekeningskoers voor goodwill). Voor de meeste zaken geldt dat de opmerkingen vermoedelijk niet zwaar steunen op een eigen interpretatie van de voorschriften door de AFM. Een mogelijke uitzondering betreft de aanbeveling aan HITT N.V. om een pensioenregeling te classificeren als een toegezegd-pensioenregeling in plaats van als een toegezegde-bijdrageregeling (IAS 19). Dit is, zoals bekend, een aspect van IFRS waarover in Nederland grote onvrede bestaat, en waarbij in de toekomst veel gelegen zal zijn aan de manier waarop ondernemingen en hun accountants de bepalingen van de standaarden toepassen in de specifieke Nederlandse pensioensituatie.¹⁷ Hoewel de beschikbare informatie verder geen inzicht geeft in de overwegingen van de AFM in dit specifieke geval, is het van betekenis dat de AFM in elk geval bereid is om de afwegingen van ondernemingen op dit punt ter discussie te stellen.

In één geval werd naar aanleiding van het toezicht over de verslaggeving 2006 een verzoek aan de Ondernemingskamer gedaan om de jaarrekening van een beursgenoteerde onderneming, Spyker Cars N.V., te vernietigen. De AFM had hierbij bezwaren tegen een aantal verschillende punten in de jaarrekening. Hoewel enkele van deze bezwaren door de Ondernemingskamer terecht werden bevonden, concludeerde de Ondernemingskamer dat deze tekortkomingen niet zodanig ernstig waren dat niet voldaan werd aan hetgeen op grond van de wet en IFRS is vereist. Het verzoek van de AFM werd dus afgewezen.¹⁸

Een aantal geschilpunten in deze zaak had betrekking op de interpretatie van kwalitatief geformuleerde criteria in IFRS (bijvoorbeeld of er voldoende aanwijzingen zijn voor toekomstige winsten om activering van latente belastingvorderingen uit hoofde van verliescompensatie te rechtvaardigen, IAS 12.35; of verschillende transacties op grond van onderlinge verbondenheid als één geheel behandeld moeten worden, IAS 18.13; of bepaalde disclosures materieel zijn, IAS 1.31). Voor zover deze verschillende punten onder één noemer gebracht kunnen worden, lijkt de teneur van de zaak te zijn dat de AFM vooral heeft geargumenteed door het poneren van de eigen interpretatie van deze criteria in de omstandigheden van het geval, terwijl de Ondernemingskamer vooral heeft gezocht naar redenen waarom de interpretatie van Spyker verworpen zou moeten worden. Dit was bijvoorbeeld het geval bij de vraag of er 'overtuigende aanwijzingen' waren dat er toekomstige fiscale winsten te verwachten waren (IAS 12.35). De Ondernemingskamer stelde vast dat de AFM had nagelaten om concreet te argumenteren waarom de aanwijzingen van Spyker 'onvoldoende' waren, en

17 Zie bijvoorbeeld 'Pensioenstelsel bedreigd: VNO-NCW start lobby tegen boekhoudregels die risicovoorzieningen vergroten' en 'Lobby voor behoud Nederlands pensioenstelsel dreigt te mislukken', Het Financieel Dagblad, resp. 8 januari en 5 mei 2008.

18 LJN BC1057, Ondernemingskamer Hof Amsterdam, 928/2007 OK.

accepteerde daarom het standpunt van Spyker dat op basis van de eigen prognoses van fiscale winsten, geaccepteerd door de accountant, IAS 12 correct was toegepast.¹⁹

Het is interessant dat zowel de AFM als de Ondernemingskamer in hun argumentatie een beroep doen op een algemeen inzichtvereiste. Zo had de AFM op grond van IAS 1.112(c) (zie hiervoor) betoogd dat Spyker een mutatieoverzicht van de voorraad auto's had moeten geven. De AFM gebruikte deze bepaling daarmee in feite als equivalent van artikel 362 lid 4 Boek 2 BW.²⁰ De Ondernemingskamer stelde echter vast dat er geen sprake kon zijn van strijdigheid met IAS 1.112(c), omdat IAS 2 *Voorraden* geen mutatieoverzicht vereist. Deze interpretatie van de Ondernemingskamer maakt echter IAS 1.112(c) tot een zinloze bepaling, en snijdt in elk geval de pas af aan pogingen van de AFM om op grond van een algemeen inzichtvereiste aanvullende disclosures te eisen. Dat neemt niet weg dat de Ondernemingskamer ook het inzichtvereiste gebruikt, maar dan in een negatieve zin, en in de taal van artikel 362 lid 1 Boek 2 BW. Zo stelt de Ondernemingskamer bijvoorbeeld dat (met betrekking tot de verwerking van een overname volgens IFRS 3) 'niet [kan] worden gezegd dat Spyker onvoldoende inzicht heeft gegeven aan beleggers om hen in staat te stellen tot een verantwoord oordeel te komen overeenkomstig de eisen die IFRS stelt'. Nu is het waar dat de Nederlandse vertaling van IFRS het woord inzicht een aantal keren gebruikt (niet in het minst in IAS 1 en veelal als vertaling van 'understanding'), maar niet als centraal criterium, en in elk geval niet in combinatie met 'verantwoord oordeel' (een term die in IFRS niet voorkomt). Het terugvallen op de terminologie van titel 9 suggereert dat de algemene bepalingen van afdeling 1 en 2 van deze titel toch het kader vormen waarbinnen IFRS in Nederland wordt toegepast. Deze indruk wordt versterkt, doordat zowel de Ondernemingskamer als de AFM verwijzen naar artikel 362 lid 6 Boek 2 BW, en niet naar IAS 10 'Gebeurtenissen na balansdatum bij de vraag' of bepaalde na balansdatum verkregen informatie verwerkt had moeten worden in de waardering van actieve belastinglatenties.

19 Hierbij speelde mogelijk een rol dat de AFM zich baseerde op de Engelse tekst van IAS 12.35, waarin gesproken wordt over 'convincing evidence', terwijl Spyker en de Ondernemingskamer zich op het standpunt stelden dat de kennelijk wat zwakkere Nederlandse vertaling ('overtuigende aanwijzingen') doorslaggevend is. Het is mogelijk dat de AFM heeft verondersteld dat voor de Ondernemingskamer duidelijk zou zijn dat eigen prognoses geen 'evidence' zijn.

20 Zie ook Maijor & Marseille, 'Toezicht op financiële verslaggeving', 2006, p. D 3030-14 voor het standpunt: 'Dominant principe voor het toezicht op financiële verslaggeving is het inzichtvereiste'. Beide auteurs zijn of waren verbonden aan de AFM.

6 Slotopmerkingen

Uit het voorgaande is duidelijk geworden dat IFRS vraagt om interpretatie, maar dat de positie van de AFM hierbij niet bijzonder sterk is. Dit volgt zowel uit het gegeven dat de AFM internationaal gezien nu eenmaal geen eigen koers kan varen, maar ook uit de nadruk die bij totstandkoming van de Wtffv gelegd is op het eigen oordeel van de ondernemingsleiding en haar accountant, en uit de inschakeling van de Ondernemingskamer bij het toezicht op de naleving van de IFRS-verordening.

De ervaringen van het toezicht tot nu toe, voor zover die beoordeeld kunnen worden aan de hand van de gepubliceerde stukken, wijzen erop dat de AFM een nuttige functie vervult bij het corrigeren van kennelijke onjuistheden en onvolledigheden in de verslaggeving, maar dat zij betrekkelijk terughoudend is geweest op punten waar het oordeelsvermogen van de ondernemingsleiding zwaar weegt. Dat neemt niet weg dat zowel uit het activiteitenverslag als uit de Spyker-casus blijkt dat binnen de AFM wel degelijk sprake is van een eigen visie op de wijze waarop de voorschriften behoren te worden nageleefd, en dat deze visie verder reikt dan een minimalistische interpretatie.

De Spyker-casus maakt echter duidelijk dat de AFM niet zonder meer haar eigen interpretatie van IFRS tegenover die van de ondernemingsleiding, gesteund door de accountant, kan plaatsen. De Ondernemingskamer vraagt kennelijk om een veel nadrukkelijker uiteenzetting van de redenen waarom de interpretatie van de onderneming geen juiste toepassing van IFRS oplevert. Als het gebruik door de AFM van IAS 1.112(c) gelezen kan worden als blijk van een meer activistische tendens binnen de AFM, dan is hier door de Ondernemingskamer duidelijk een barrière tegen opgeworpen. Het zal interessant zijn om te zien of dit de bereidheid van ondernemingen om aanbevelingen van de AFM op te volgen, gaat beïnvloeden.

Het standpunt van de Ondernemingskamer is te begrijpen vanuit de wetsgeschiedenis waarin de eigen verantwoordelijkheid van de ondernemingsleiding bij de interpretatie van IFRS werd benadrukt. Of het ook past bij dat andere aandachtspunt bij de toepassing van IFRS, te weten de coördinatie van het toezicht binnen de EU, valt nog te bezien. Uit het Spyker-arrest is niet op te maken of de Ondernemingskamer gevoelig zal zijn voor het argument dat een bepaalde interpretatie van de AFM met andere toezichthouders in CESR is afgestemd.

Een aspect waar de Ondernemingskamer moeilijker te volgen is, is bij het hanteren van de Nederlandse terminologie uit de algemene bepalingen van titel 9. Dit wekt de indruk dat deze bepalingen toch, ondanks de wetsgeschiedenis, een algemeen kader vormen voor de interpretatie van IFRS. Men kan dit afdoen door te zeggen dat begrippen als 'inzicht' en 'getrouw beeld'

uit titel 9 en IFRS allemaal op hetzelfde neerkomen. Toch is het zuiverder om over de toepassing van IFRS alleen in termen van IFRS te argumenteren, niet in het minst omdat het centrale inzichtvereiste in titel 9 in Nederland nu eenmaal vanaf het begin geassocieerd is geweest met een betrekkelijk flexibele omgang met verslaggevingsvoorschriften. Het is niet wenselijk om die associatie te transporteren naar de nieuwe bladzij die met IFRS is opgeslagen.